

зростання позитивного сальдо у зовнішній торгівлі даною продукцією; закріплення Україною статусу світового лідера з виробництва та експорту окремих видів аграрної продукції; географічну диверсифікованість експорту агропродукції, що дає можливості розподіляти ризики від зміни кон'юнктури зовнішніх ринків. Водночас спостерігаються і негативні тенденції: зростання частки експорту аграрної сировини порівняно з експортом напівготової і готової продукції, що зумовлює втрату доданої вартості, яку в подальшому створюють країни-імпортери; низька товарна диверсифікованість експорту продукції аграрного сектору; незначна частка продуктів тваринництва в експорті тощо.

Список використаних джерел

1. Агробізнес України: Інфографічний довідник. 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://businessviews.com.ua/ru/the-infographics-report-ukrainian-agribusiness/>
2. Державна служба статистики України: Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>
3. Міністерство аграрної політики і продовольства України: Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua>

Долгополов М.Г., студент 4 курсу гр. Ф-131
Савченко В.Ф., д.е.н., професор, заслужений економіст України
Чернігівський національний технологічний університет

ІНФРАСТРУКТУРНА ПІДТРИМКА МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В ЧЕРНІГІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Для регіону важливість розвитку сектору малого та середнього бізнесу(МСБ) зумовлена тим, що більшість структур використовують спрощену систему оподаткування, а, згідно українського законодавства, єдиний податок в повному обсязі надходить до місцевих бюджетів, на відміну від податку на прибуток підприємств, який розподіляється між державним і місцевим бюджетом у співвідношенні 90% та 10% відповідно. Враховуючи, що в Чернігівській області значна частина представників «великого» бізнесу зареєстрована в інших регіонах, в основному у м. Києві, і 10% податку на прибуток надходить саме до них, роль МСБ у наповненні місцевих бюджетів зростає ще більше [1].

У 2015 році в Чернігівській області працювало 5 675 малих підприємств, майже 37 тис. фізичних осіб – підприємців та 338 середніх підприємств. В них було зайнято близько 90% населення, реалізовано товарів та послуг на 45 млрд грн, а до місцевих бюджетів надійшло більше 1 млрд грн, що свідчить про важливу роль даного бізнесу в соціально-економічному житті регіону. Відповідно до обласної програми розвитку малого та середнього підприємництва на 2017 – 2020 роки, планується, на кінець програми, зростання кількості представників МСБ на 6% і на 87% – надходжень від їх діяльності до місцевих бюджетів. Також прогнозується збільшення кількості працюючих в названому секторі майже на 2 тис. осіб. Але досягнення названих цілей неможливе без інфраструктурної підтримки підприємців, а тому необхідно приділити увагу її розвитку. В таблиці 1 надана інформація щодо наявних складових інфраструктурної підтримки підприємництва на кінець 2016 року [2].

Таблиця 1

Складові інфраструктурної підтримки підприємництва у Чернігівській області

Назва	Кількість одиниць
Бізнес-інкубатори	3
Кредитні спілки	32
Фонди підтримки підприємництва	2
Інформаційно-консультативні установи	4
Об'єднання підприємців	47
Інші	7

Джерело: складено авторами на основі даних [2]

Спільною і одною з найголовніших проблем зазначених інфраструктурних об'єктів є непроінформованість населення щодо їх діяльності та наявності взагалі. Тому доцільно створити сайт, на якому необхідно розмістити інформацію з програм розвитку бізнесу, про тематичні-заходи, послуги для підприємців тощо. Оскільки місто має нерухомість, яка здається в оренду, доцільно розмістити відомості про неї також.

На наше переконання, необхідно збільшити кількість або розширити діяльність наявних бізнес-інкубаторів, оскільки вони, з різних причин, не можуть задовольнити потребу підприємців регіону повною мірою. Важливість цього заходу зумовлена тим, що, як свідчить світова практика, бізнес-інкубатори є одним із найефективніших інструментів підтримки підприємництва [3, с. 204-205].

Хоча кредитні спілки мають певні переваги перед банками, наприклад «м'якші» вимоги до позичальника, вони не можуть забезпечити доступність коштів для більшості суб'єктів підприємництва. Ще одним їх недоліком є те, що зазвичай в банках відсотки за кредитами нижчі, а термін залучення позик

довший. Також слід зазначити, що для отримання коштів у кредитній спілці необхідно бути її членом, а це вимагає сплати членського внеску. Отже, кошти кредитних спілок можна використовувати скоріш для поточних операцій, ніж для довгострокового кредитування, яке необхідне для створення та розвитку нового бізнесу. Тому треба звернути увагу на необхідність здешевлення позикового фінансування, що можна зробити, наприклад, за рахунок державних гарантій або кредитів.

Враховуючи складну економічну ситуацію та брак коштів, на першому етапі їх доцільно надавати виключно бізнесу, який працює в пріоритетних галузях. Також слід залучити до регіону лізингові компанії, особливо ті, які займаються лізингом обладнання, що зробить його доступнішим для суб'єктів МСБ. Більшість наявних у регіоні компаній займаються лізингом нерухомості або автомобілів, а лізинг обладнання нерозвинений.

Регіональний фонд підтримки підприємництва фактично існує тільки на папері. Його сайт не працює, а сайт «материнського» фонду не оновлювався з 2013 року. Схожа ситуація з Чернігівським інформаційно-консультаційним центром, сайт якого не оновлювався з 2012 року. Важливо відновити роботу фонду підтримки підприємництва, оскільки він був одним з джерел пільгового кредитування бізнесу та надавав необхідні послуги. Задля зменшення витрат, доцільно розглянути можливість дистанційного обслуговування, а також залучення до надання послуг студентів старших курсів. Оскільки молоді підприємці потребують консультацій щодо тих чи інших аспектів ведення бізнесу, необхідно забезпечити роботу консультаційних установ у м. Чернігові та в районних центрах.

Об'єднання підприємців створили вже діючі бізнесмени для захисту своїх інтересів, спільного розвитку та реалізації комерційних і некомерційних проектів. З огляду на це, необхідно сприяти кооперуванню починаючих підприємців, збільшивши кількість спеціалізованих зустрічей, ярмарок, освітніх заходів тощо. Об'єднавши свої фінансові та інтелектуальні можливості, вони зможуть почати діяльність без залучення позик і додаткових витрат на матеріальні та нематеріальні активи.

Не дивлячись на те, що діяльність більшості представників МСБ направлена на внутрішній ринок, важливо також підтримати їх експортну діяльність, особливо зважаючи на географічне розташування області. Слід сприяти роботі Чернігівської регіональної торгово-промислової палати, оскільки вона займається підтримкою експорту та надає митно-брокерські послуги. З її допомогою у чернігівських підприємців є можливість знаходити іноземних партнерів і експортувати свою продукцію чи послуги за кордон.

Підсумовуючи, малий та середній бізнес відіграє значну роль як в державному, так і регіональному розвитку. Одним з найважливіших інструментів державної підтримки підприємництва є розвинена інфраструктура. В Чернігівській області сформовані певні її елементи, але з різних причин повністю задовольнити потребу підприємців в підтримці вона не може, а тому існує необхідність розширення. При цьому треба враховувати світовий досвід, який свідчить, що одним з найефективніших інструментів підтримки є бізнес-інкубатори. Важливими є також фонди підтримки та інформаційно-консультаційні центри. Для підвищення інформованості чернігівців щодо програм розвитку підприємництва і можливостей реалізації своїх ідей доцільно створити та популяризувати спеціальний Інтернет – ресурс, присвячений даному питанню.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс] / Законодавство України. – Режим доступу: zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/print1475687763407159
2. Обласна програма розвитку малого та середнього підприємництва на 2017 – 2020 роки [Електронний ресурс] / Чернігівська обласна рада. – Режим доступу: chor.gov.ua/images/Razdely/Norm_docum/Rishennia/7_skykannia/7_sessiya/Programa_rozvitku_biznesu_2017-2020.pdf
3. Савченко, В. Ф. Бізнес-інкубатори як інструмент державної підтримки розвитку малого підприємництва / В. Ф. Савченко, М. Г. Долгополов // Науковий вісник Полісся. – 2016. – № 4 (8), ч. 2. – С. 202-207.

Середюк І.О., Козловська С.М., студентки гр. ФЕБ-151
Полковниченко С.О., к.е.н., доцент
Чернігівський національний технологічний університет

ОЦІНКА РІВНЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В АГРАРНІЙ СФЕРІ

Аграрний сектор є важливою складовою частиною економіки України, від рівня розвитку якої залежить підвищення матеріального добробуту, якості життя населення та продовольча безпека держави. Одним із стратегічних факторів подальшого розвитку галузі, відродження сільських територій, забезпечення зайнятості та зростання доходів сільського населення виступає аграрне підприємництво. Особливо великі надії українське село покладає на формування і розвиток малого аграрного підприємництва, яке потребує незначних затрат на створення і функціонування.